

WAGNERIANA CATALANA N° 55

ANY 2024

TEMA 8.1: COMPOSITORS WAGNERIANS CATALANS

TÍTOL: **INVISIBLES I SILENTS: COMPOSITORES DEL S. XIX**

CLOTILDE CERDÀ I BOSCH (Esmeralda Cervantes)

AUTORA: *Eva Muns*

Arpista i promotora cultural

Barcelona 1861 - Santa Cruz de Tenerife 1926

Sota el títol “Invisibles i silencis”, anirem repassant la biografia de dones catalanes que van viure els millors anys del Noucentisme i Modernisme a Catalunya, entregant les seves vides a la Música, destacant principalment la seva aptitud com a compositores, les obres de les quals, tot i ser remarcables, han restat en l’oblit o són poc conegudes.

Des d’aquestes pàgines els volem retre l’homenatge que es mereixen per demostrar que no eren ni invisibles ni tampoc callades, com ho demostren les actuacions que van fer i les pàgines musicals que ens han deixat.

Filla de l’arquitecte urbanista Ildefons Cerdà i Sunyer va iniciar els seus estudis musicals a Barcelona, per continuar-los a Roma, París i acabar-los a Viena, sota la supervisió de la seva mare Clotilde Bosch, que va exercir profunda influència en la formació humana i artística de la seva filla.

La categoria social i econòmica en què es va moure, gràcies als contactes professionals i personals dels seus pares, units a la seva innata i precoç capacitat artística, van fer que la Clotilde, des de ben petita fos coneguda i admirada per personalitats de la seva època, tant a Espanya, com a Europa i Amèrica.

Els seus primers vint-i-cinc anys, li van servir per assegurar la seva formació artística i donar-se a conèixer arreu del món. Va ser a Viena on va donar el seu primer concert als onze anys, en una Missa celebrada en sufragi de Cervantes, organitzada per la Comisión Española de la Exposición i amb l’assistència del futur rei Alfons XII. D’aquesta època li ve el seu cognom artístic, Cervantes, proposat per la reina Isabel II, completat amb el nom d’Esmeralda suggerit pel propi Victor Hugo, gran entusiasta de l’artista, que li va proposar aquest nom en record de la seva heroïna a

*Clotilde Cerdà amb la seva mare
Clotilde Bosch*

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

<http://www.associaciowagneriana.com> info@associaciowagneriana.com

l'obra Notre Dame de París, i pel color dels seus ulls. La reina Isabel II va nomenar-la arpista de cambra, quan només tenia 13 anys.

Clotilde va freqüentar ambients refinats d'Europa i Sud-Amèrica on va gaudir de molta popularitat. Va donar un concert davant la Reina Victòria a Londres el 1874, on obtingué un important èxit. A París va conèixer Franz Liszt i va actuar com arpista davant seu, el qual després del concert va dir "És la primera vegada que escolto l'arpa". Poc temps després el va acompanyar en un concert a Roma.

Les seves actuacions van continuar durant quatre anys a Constantinopla on el sultà la va nomenar professora del seu harem i concertista. Va tocar també per a Wagner qui després del concert va comentar: "Esmeralda és el geni fet persona!" Va ser protegida per les reialeses grega, portuguesa i turca, països on també hi va donar periòdicament concerts.

L'emperador de Brasil Don Pedro, admirador de la cultura europea i amb el desig de donar-la a conèixer al seu país, va convidar Clotilde a participar en concerts a diferents ciutats, els anys 1879, 1880 i 1886 i hi obtingué grans èxits. La seva popularitat va ser tan reconeguda que el pont que uneix Brasil amb Paraguai sobre les catarates d'Iguazú, el govern brasiler li va posar el seu nom.

El seu prestigi com a arpista anava creixent amb les cròniques entusiastes que arribaven d'arreu del món on actuava.

Entre mig de les seves tournées, l'any 1883, segons el setmanari *Ilustración Musical*, de primers de setembre d'aquell any, va fixar definitivament el seu domicili a Barcelona, Passeig de Gràcia 149, per dedicar-se a l'ensenyament de l'arpa. En el Teatro Lírico del Sr. Arnús va participar amb altres artistes, en un concert d'arpa.

Establerta a Barcelona, es va despertar el seu instint feminista, protector i de consciència social, i

recolzada per la seva mare, l'any 1885, amb els seus recursos, va fundar l'*Acadèmia d'Arts i Oficis per a la dona*, amb l'objectiu d'oferir a les dones sense recursos l'instrucció necessària. Josefa Massanes, que gestionava el projecte, conscient de les dificultats que comportava, un mes abans de la inauguració de l'acadèmia va escriure a Clotilde "Crec que el teu projecte és de més difícil execució a Barcelona que el de l'Eixample, obra immortal que eternitza el bon nom del seu pare". I, efectivament, l'Acadèmia va haver de tancar dos anys després per no haver assolit l'èxit desitjat. Des d'Alemanya on havia marxat com a conseqüència del seu desencís, així referia Clotilde la seva experiència al prevere i poeta Jacint Verdaguer, l'any 1888: "(...) *Quants patiments vaig passar amb la fundació de l'acadèmia, una obra grandiosa que havia de donar grans fruits, sobretot en un país en què a la dona només se li ensenya coqueteria* (...)

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

<http://www.associaciowagneriana.com> info@associaciowagneriana.com

Van ser dos anys però la meua salut es ressentia tant que vaig haver de plegar amb un dèficit de 12.000 pessetes i 300 nenes de la classe obrera, que cursaven cursos gratuïts, al carrer. ” (...) De tornada a Barcelona, de 1916 a 1921, va ser molt ben rebuda a causa dels èxits de l'estranger i va continuar la seva carrera internacional. A Madrid va rebre la protecció de la comtessa de Montijo i a Lisboa, la del rei Lluís, que va nomenar-la arpista de la Reial Cambra. Va viatjar a Sudamèrica i va donar concerts a Brasil, Uruguai, Argentina, Xile, Perú i Equador. Visità també Cuba i Nova York, on amb els seus concerts obtingué molts èxits i molts guanys. La seva influència i consciència social la van portar a demanar i aconseguir, estant a Mèxic, l'indult d'un ajusticiat condemnat a mort. I en la seva estada a La Havana, va repartir els seus béns entre la població necessitada.

L'any 1895 es va casar amb Oscar Grossmann, ceramista de Leipzig, i va fixar la seva residència a Brasil, a Belem do Parà, al nord del país. Va freqüentar els ambients musicals i culturals d'aquell país. Amb el compositor brasiler Carlos Gomes, i altres músics brasilers va fundar l'any 1895 el Conservatori de Janeiro, el qual denominat en aquell temps el Instituto Carlos Gomes. Va donar classes d'arpa i un temps després va fundar una escola d'arpa. Aquell mateix any es va traslladar a viure a Rio i va organitzar una sessió solemne en el Teatro de la Paz, per ajudar als establiments de la infància. Va ser un protector de la arts i les lletres. Amb motiu del primer aniversari de la mort de Carlos Gomes va publicar un escrit en homenatge. No constava que escrivia musicals.

casar amb Oscar Grossmann, ceramista de Leipzig, i va fixar la seva residència a Brasil, a Belem do Parà, al nord del país. Va freqüentar els ambients musicals i culturals d'aquell país. Amb el compositor brasiler Carlos Gomes, i altres músics brasilers va fundar l'any 1895 el Conservatori de Janeiro, el qual denominat en aquell temps el Instituto Carlos Gomes. Va donar classes d'arpa i un temps després va fundar una escola d'arpa. Aquell mateix any es va traslladar a viure a Rio i va organitzar una sessió solemne en el Teatro de la Paz, per ajudar als establiments de la infància. Va ser un protector de la arts i les lletres. Amb motiu del primer aniversari de la mort de Carlos Gomes va publicar un escrit en homenatge. No constava que escrivia musicals.

Va escriure un llibre de text "Historia del Arpa" (Barcelona 1885) i va dirigir a Barcelona la revista "El Angel del Hogar" i a París "La Estrella Polar" (1888). Delicada de salut, s'establí a Santa Cruz de Tenerife l'any 1921, on hi va morir l'any 1925.